

KONSTITUTSIYA – BAYNALMINAL TARAQQIYOT VA FAROVONLIK GAROVI

Imomov Bahriddin Panjiyevich

Toshkent davlat transport universiteti, Xalqaro ommaviy huquq kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining mamlakatning xalqaro hamjamiyatga integratsiyalashuvi, barqaror rivojlanishi va milliy farovonlikka erishishdagi huquqiy asos sifatidagi roli tahlil qilinadi. Tadqiqotda Konstitutsiyaning asosiy tamoyillari, xalqaro huquq normalari ustuvorligining mustahkamlanishi, "O'zbekiston – 2030" strategiyasi kabi milliy dasturlar bilan uyg'unligi hamda BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlarini (BRM) amalga oshirishdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi. Maqolada konstitutsiyaviy normalarning iqtisodiy islohotlar, investitsiyaviy muhitni yaxshilash, inson kapitalini rivojlantirish va "yashil" iqtisodiyotga o'tishdagi amaliy ifodasi aniq misollar va statistik ma'lumotlar asosida yoritilgan. Xulosa qismida Konstitutsiya milliy manfaatlarni global taraqqiyot tendensiyalari bilan bog'laydigan, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy farovonlikni ta'minlaydigan mustahkam poydevor ekanligi asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar: *Konstitutsiya, O'zbekiston, baynalminal huquq, taraqqiyot strategiyasi, "O'zbekiston – 2030", barqaror rivojlanish, inson huquqlari, investitsiya, iqtisodiy islohotlar, farovonlik, qonun ustuvorligi, implementatsiya.*

KIRISH

Har qanday zamonaviy davlatning taraqqiyot yo'li uning asosiy qonuni – Konstitutsiyasi bilan belgilanadi. Konstitutsiya nafaqat davlat tuzilishini, inson huquq va erkinliklarini belgilovchi, balki mamlakatning uzoq muddatli strategik maqsadlari, uning xalqaro maydondagi o'rni va milliy farovonlikka erishish mexanizmlarini mustahkamlovchi fundamental hujjatdir. O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 30-apreldagi referendum orqali qabul qilingan yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi [1, 2] bu borada muhim ahamiyat kasb etib, mamlakatning baynalminal (xalqaro) taraqqiyot va farovonlik sari dadil qadam tashlashining huquqiy kafolatiga aylandi.

Mazkur ilmiy maqolaning asosiy maqsadi – O'zbekiston Konstitutsiyasining xalqaro integratsiya va milliy farovonlikni ta'minlashdagi rolini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilishdir. Tadqiqotda Konstitutsiyaning muqaddimasida belgilangan xalqaro huquqning umume'tirof etilgan qoidalari ustunligini tan olish [3] tamoyili mamlakatning tashqi siyosati va ichki islohotlarining o'zaro bog'liqligini ta'minlovchi asosiy omil sifatida qaraladi. Shuningdek, konstitutsiyaviy normalarning "O'zbekiston – 2030" strategiyasi [4] va Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) [5] kabi dasturiy hujjatlar bilan uyg'unligi tahlil qilinadi.

Asosiy qism

1. Konstitutsiyaviy asoslar va xalqaro huquq implementatsiyasi

O'zbekiston Konstitutsiyasi mamlakatning xalqaro munosabatlarning to'laqonli subyekti sifatidagi maqomini belgilaydi. Uning muqaddimasida "xalqaro huquqning umume'tirof etilgan qoidalari ustunligini tan olgan holda" [3] degan tamoyilning mustahkamlanishi milliy qonunchilikni xalqaro standartlarga moslashtirish uchun mustahkam zamin yaratadi. Bu tamoyil "Xalqaro shartnomalar to'g'risida"gi Qonunda yanada aniqlashtirilgan bo'lib, unga ko'ra, agar O'zbekistonning xalqaro shartnomasida milliy qonunchilikdan boshqacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llaniladi [6]. Bu esa, o'z navbatida, xalqaro huquq normalarining milliy huquqiy tizimga implementatsiya qilinishini, ya'ni singdirilishini taqozo etadi.

Implementatsiya jarayoni bir necha yo'nalishda amalga oshiriladi:

- Inson huquqlari sohasida: O'zbekiston inson huquqlariga oid 80 ga yaqin xalqaro hujjatga qo'shilgan [7]. Bu majburiyatlarni bajarish maqsadida milliy qonunchilik doimiy takomillashtirib borilmoqda. Masalan, "Teng muomala qilish va kamsitmaslik to'g'risida"gi, "Bepul yuridik yordam to'g'risida"gi, "Mehnat migratsiyasi to'g'risida"gi qonun loyihalarining ishlab chiqilishi [8, 9] xalqaro standartlarni milliy darajada joriy etishga qaratilgan amaliy qadamlardir. Shuningdek, Oliy Majlis huzurida Inson huquqlari sohasida xalqaro majburiyatlarga rioya qilinishini nazorat qilish bo'yicha parlament komissiyasining tashkil etilishi [8] bu boradagi nazoratni kuchaytiradi.

Iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda: Xalqaro savdo, investitsiyalar, ekologiya va mehnat munosabatlariga oid xalqaro shartnomalar normalari milliy qonunchilikka singdirilmoqda. Masalan, Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lish jarayoni [10] milliy qonunchilikni xalqaro savdo qoidalariga moslashtirishni talab etadi. Shuningdek, Cotton Campaign koalitsiyasi tomonidan O'zbekiston paxtasiga qo'yilgan boykotning bekor qilinishi [11] mamlakatda majburiy mehnatga barham berish borasidagi xalqaro majburiyatlarning muvaffaqiyatli bajarilganini ko'rsatadi.

Xalqaro huquq normalarini implementatsiya qilish uchun "kutib oluvchi infratuzilma" – ya'ni, huquqiy, moliyaviy va institutsional mexanizmlar zarur [7]. Bu borada Inson huquqlari bo'yicha Milliy markaz, Adliya vazirligi va boshqa davlat organlarining vakolatlari aniq belgilangan bo'lib, ular normativ-huquqiy hujjatlarni xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish bo'yicha takliflar tayyorlaydi [7, 12].

2. "O'zbekiston – 2030" strategiyasi: Konstitutsiyaviy g'oyalarning amaliy ifodasi

"O'zbekiston – 2030" strategiyasi [4] yangilangan Konstitutsiyada belgilangan maqsadlarni amalga oshirishning "yo'l xaritasi" hisoblanadi [13]. Strategiya beshta asosiy ustuvor yo'nalishdan iborat bo'lib, ularning har biri Konstitutsiyaning muayyan normalariga tayanadi:

1. Har bir insonga o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishi uchun munosib sharoitlar yaratish: Bu yo'nalish Konstitutsiyaning ijtimoiy huquqlarga oid moddalariga (ta'lim olish [3, 41-modda], malakali tibbiy xizmatdan foydalanish [3, 40-modda], ijtimoiy himoya [3, 39-modda]) asoslanadi. Strategiyada maktabgacha ta'lim qamrovini 80% ga, oliy ta'lim qamrovini 50% ga yetkazish, o'qituvchilar maoshini 1000 AQSH dollari

ekvivalentiga oshirish kabi aniq maqsadlar qo'yilgan [10]. Shuningdek, kam ta'minlangan va ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi uchun bepul yuridik yordam ko'rsatish [8], "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazlari faoliyatini yo'lga qo'yish [14] kabi chora-tadbirlar Konstitutsiyadagi ijtimoiy adolat tamoyilining amaldagi ifodasidir.

2. Barqaror iqtisodiy o'sish orqali aholi farovonligini ta'minlash: Konstitutsiyaning iqtisodiy huquqlarga (xususiy mulk daxlsizligi [3, 53-modd], tadbirkorlik erkinligi) bag'ishlangan bobi bu yo'nalishning asosidir. Strategiyada 2030-yilga borib yalpi ichki mahsulot (YAIM) hajmini 160 milliard dollarga, aholi jon boshiga daromadni esa 4 ming dollarga yetkazish maqsadi qo'yilgan [15]. Bunga erishish uchun 250 milliard dollar, jumladan, 110 milliard dollar xorijiy investitsiyalarni jalb qilish rejalashtirilgan [15]. So'nggi yillarda bu borada salmoqli natijalarga erishildi: 2017–2024-yillarda jalb etilgan xorijiy investitsiyalar hajmi 100 milliard dollardan oshishi kutilmoqda [16].

3. Suv resurslarini tejash va atrof-muhitni muhofaza qilish: Bu yo'nalish Konstitutsiyaning 50-moddasida belgilangan fuqarolarning atrof tabiiy muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo'lish majburiyati [3] va 55-moddasida yer, yer osti boyliklari, suv va boshqa tabiiy zaxiralarning umummilliy boylik sifatida davlat muhofazasida ekanligi [3] normalariga tayanadi. "Yashil" iqtisodiyotga o'tish, qayta tiklanuvchi energiya manbalari ulushini oshirish [17] va "yashil" obligatsiyalarni chiqarish [18] kabi amaliy choralar ushbu konstitutsiyaviy talablarning bajarilishini ta'minlamoqda.

4. Qonun ustuvorligini ta'minlash, xalq xizmatidagi davlat boshqaruvini tashkil etish: Konstitutsiyaning 15-moddasida davlat, uning organlari va mansabdor shaxslar Konstitutsiya va qonunlarga muvofiq ish ko'rish belgilangan [3]. Strategiyada davlat boshqaruvini ixchamlashtirish, ma'muriy islohotlarni davom ettirish [19], sud-huquq tizimini takomillashtirish va korrupsiyaga qarshi kurashish [10] kabi vazifalar orqali ushbu tamoyilni amalda mustahkamlash ko'zda tutilgan.

5. "Xavfsiz va tinchliksevar davlat" tamoyiliga asoslangan siyosatni izchil davom ettirish: Konstitutsiyaning 17-moddasiga ko'ra, O'zbekiston davlatning, xalqning oliy manfaatlari, farovonligi va xavfsizligini ta'minlash maqsadida ittifoqlar tuzishi, hamdo'stliklarga kirishi va ulardan ajralib chiqishi mumkin [3]. Strategiyada Markaziy Osiyoda xavfsizlik va hamkorlikni mustahkamlash, xorijdagi vatandoshlar bilan aloqalarni rivojlantirish va tashqi siyosatning huquqiy asoslarini takomillashtirish kabi maqsadlar belgilangan [10, 20].

3. Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) va milliy taraqqiyot uyg'unligi

O'zbekistonning taraqqiyot dasturlari, jumladan, "O'zbekiston – 2030" strategiyasi BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) bilan to'liq hamohangdir [21, 22]. Bu uyg'unlik mamlakatning global kun tartibiga integratsiyalashganini va baynalminal taraqqiyot tamoyillariga sodiqligini ko'rsatadi. Hukumat tomonidan 2030-yilgacha bo'lgan davrda BRMni amalga oshirish bo'yicha Milliy maqsad va

vazifalar tasdiqlangan bo'lib, ularning ijrosi ustidan parlament nazorati o'rnatilgan [23, 24].

BRMga erishish bo'yicha O'zbekiston salmoqli yutuqlarni qayd etmoqda. 2025-yil uchun Barqaror rivojlanish maqsadlari indeksida O'zbekiston 167 davlat orasida 62-o'rinni egallab, 2024-yilga nisbatan 19 pog'onaga ko'tarildi va Markaziy Osiyo hamda Sharqiy Yevropa davlatlari orasida eng tez rivojlanayotgan mamlakat sifatida e'tirof etildi [25]. Bu yutuqlarga quyidagi omillar sabab bo'ldi:

- Kambag'allikni qisqartirish (BRM 1): Mamlakatda kambag'allik darajasi 2015-yildagi 35,9% dan 2025-yilda 6,6% gacha pasaydi [22]. Bu Konstitutsiyada mustahkamlangan ijtimoiy himoya huquqining amaliy natijasidir.

- Sifatli ta'lim (BRM 4): Maktabgacha ta'lim qamrovi 27% dan 78% ga, oliy ta'lim qamrovi esa 9% dan 42% ga oshdi [22]. Bu Konstitutsiyaning 41-moddasida kafolatlangan bilim olish huquqining ro'yobga chiqishidir.

- Gender tengligi (BRM 5): Oliy ta'lim muassasalari talabalarining 52,4% ini xotin-qizlar tashkil etmoqda [22]. Bu Konstitutsiyaning 46-moddasida belgilangan xotin-qizlar va erkaklarning teng huquqliligi tamoyilining amaldagi isbotidir.

- Munosib ish va iqtisodiy o'sish (BRM 8): Iqtisodiy o'sish sur'atlari yillik o'rtacha 6% dan yuqorini tashkil etib, YAIM hajmi so'nggi sakkiz yilda 2 barobar oshdi [22]. Bu Konstitutsiyada kafolatlangan mehnat qilish va tadbirkorlik erkinligi bilan bog'liq islohotlar samarasidir.

- Innovatsiyalar va infratuzilma (BRM 9): 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Innovatsion rivojlanish strategiyasi qabul qilinib, mamlakatning Global innovatsion indeksdagi o'rnini 56-pog'onaga olib chiqish maqsadi qo'yilgan [26]. Bu strategiya "tarmoq-hudud-ilmiy/oliy ta'lim tashkiloti" zanjirini yaratish orqali innovatsiyalarni iqtisodiyotga keng joriy etishni ko'zda tutadi [27].

BRMga erishish jarayonini muvofiqlashtirish uchun Vazirlar Mahkamasi huzurida Muvofiqlashtiruvchi kengash, Oliy Majlis palatalari huzurida esa Parlament komissiyasi faoliyat yuritmoqda [23, 24]. Bu institutsional mexanizmlar Konstitutsiyada belgilangan hokimiyatlar bo'linishi va o'zaro tiyib turish tamoyillariga mos keladi.

4. Iqtisodiy taraqqiyot va farovonlikning konstitutsiyaviy kafolatlari

Farovonlikka erishish barqaror iqtisodiy taraqqiyotsiz mumkin emas. O'zbekiston Konstitutsiyasi iqtisodiy rivojlanish uchun zarur bo'lgan fundamental kafolatlarni yaratadi. XII bobda jamiyatning iqtisodiy negizlari belgilangan bo'lib, unda xususiy mulkning daxlsizligi va davlat himoyasida ekanligi alohida ta'kidlanadi [3, 53-modda]. Bu norma investorlar, jumladan, xorijiy investorlar uchun muhim kafolatdir.

Konstitutsiyaviy kafolatlarni amaliyotga tatbiq etish maqsadida bir qator qonunlar va normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi [28], "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi [28] qonunlar hamda Prezidentning investitsiya muhitini yaxshilashga qaratilgan farmonlari [29] mamlakatda qulay ishbilarmonlik muhitini shakllantirishga xizmat

qilmoqda. Natijada, O'zbekiston to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha Markaziy Osiyoda yetakchiga aylanmoqda. Masalan, 2024-yilda mamlakatga 2,8 milliard AQSH dollari miqdorida to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiya kirib kelgan [30].

Iqtisodiy taraqqiyotning muhim yo'nalishlaridan biri – bu “yashil” iqtisodiyotga o'tishdir. Bu borada O'zbekiston “yashil” obligatsiyalarni muvaffaqiyatli joylashtirib, tushgan mablag'larni suv tejovchi texnologiyalar, ekologik loyihalarni moliyalashtirishga yo'naltirmoqda [18]. Bu Konstitutsiyaning atrof-muhitni muhofaza qilishga oid normalari va BRMning ekologik maqsadlari bilan bevosita bog'liqdir.

Xulosa

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mamlakatning baynalminal taraqqiyoti va xalq farovonligini ta'minlash uchun mustahkam huquqiy poydevor vazifasini o'tamoqda. Asosiy qonunda xalqaro huquq ustuvorligining e'tirof etilishi O'zbekistonning global hamjamiyatga integratsiyalashuvi, xalqaro standartlarni, ayniqsa, inson huquqlari sohasida milliy qonunchilikka implementatsiya qilish jarayonini jadallashtirdi.

Konstitutsiyaviy g'oyalar “O'zbekiston – 2030” strategiyasi kabi uzoq muddatli dasturlarda o'zining amaliy ifodasini topmoqda. Iqtisodiy o'sish, investitsiyalarni jalb qilish, kambag'allikni qisqartirish, ta'lim va sog'liqni saqlash sifatini oshirish, “yashil” iqtisodiyotga o'tish kabi strategik maqsadlarning barchasi Konstitutsiyada belgilangan iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik huquq va majburiyatlarga asoslanadi. Milliy taraqqiyot dasturlarining BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari bilan uyg'unligi esa O'zbekistonning nafaqat milliy, balki global muammolarni hal etishga ham o'z hissasini qo'shayotganidan dalolat beradi.

Xulosa qilib aytganda, Konstitutsiya shunchaki qoidalar majmui emas, balki ochiq, adolatli va farovon jamiyat qurishga qaratilgan, milliy o'zlikni saqlagan holda baynalminal taraqqiyotga intilishni kafolatlaydigan dinamik va hayotiy hujjatdir. Uning normalarini izchil amalga oshirish O'zbekistonning jahonning rivojlangan davlatlari qatoridan munosib o'rin egallashining garovidir.

FOYDALANILGAN MANBALAR RO'YXATI:

1. Constitution.uz. Konstitutsiya haqida. URL: <https://constitution.uz/uz> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
2. Lex.uz. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyaviy Qonuni, 01.05.2023. URL: <https://lex.uz/docs/6445145> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
3. Nrm.uz. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. URL: [https://nrm.uz/contentf?doc=6127_o%E2%80%98zbekiston_respublikasining_konstitutsiyasi_\(o%E2%80%98n_ikkinchi_chaqiriq_o%E2%80%98zbekiston_respublikasi_oliy_kengashining_o%E2%80%98n_birinchi_sessiyasida_qabul_qilingan\)](https://nrm.uz/contentf?doc=6127_o%E2%80%98zbekiston_respublikasining_konstitutsiyasi_(o%E2%80%98n_ikkinchi_chaqiriq_o%E2%80%98zbekiston_respublikasi_oliy_kengashining_o%E2%80%98n_birinchi_sessiyasida_qabul_qilingan)) (Murojaat sanasi: 2025-11-21).

4. Lex.uz. "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 11.09.2023. URL: <https://lex.uz/ru/docs/6600413> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
5. Api.mf.uz. Ikkinchi ixtiyoriy milliy hisobot. URL: https://api.mf.uz/media/document_files/Ikkinchi_milliy.pdf (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
6. Lex.uz. "O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni. URL: <https://www.lex.uz/acts/121884> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
7. Nhrc.uz. Inson huquqlari bo'yicha xalqaro shartnomalar normalarini milliy qonunchilikka implementatsiya qilishning ayrim jihatlarini. URL: <http://nhrc.uz/uz/articles/inson-uulari-bjicha-halar-shartnomalar-normalarini-millij-onunchilikka-implementatsiya-ilishning-ajrim-zhiatlari> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
8. Lex.uz. Inson huquqlari sohasidagi Milliy strategiyani tasdiqlash to'g'risidagi Farmon. URL: <https://lex.uz/docs/4872355?ONDATE=25.05.2024> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
9. Strategy.uz. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi: qonunchilikdagi yangiliklar. URL: <https://strategy.uz/index.php?news=989> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
10. President.uz. Yangi O'zbekistonning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi. URL: https://president.uz/uz/pages/view/strategy?menu_id=144 (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
11. Nhrc.uz. Milliy strategiyani amalga oshirish bo'yicha "Yo'l xaritasi"ning ijrosi yuzasidan ma'lumot. URL: <http://nhrc.uz/uz/menu/inson-uulari-bjicha-zbekiston-respublikasining-millij-strategijasini-amalga-oshirish-bjicha-jl-haritasining-izhrosi-juzasidan-malumot> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
12. Lex.uz. Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazi faoliyatini takomillashtirish to'g'risida. URL: <https://lex.uz/ru/docs/4872355?ONDATE=16.08.2024> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
13. Insonhuquqlari.uz. "O'zbekiston — 2030" strategiyasi: yangi marralar sari. URL: <http://insonhuquqlari.uz/uz/news/m11427> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
14. Lex.uz. Aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini manzilli qo'llab-quvvatlashga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida. URL: <https://lex.uz/docs/6721198> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
15. Lex.uz. "O'zbekiston – 2030" strategiyasini "Yoshlar va biznesni qo'llab-quvvatlash yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida. URL: <https://lex.uz/docs/6600413?ONDATE=12.09.2023> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).

16. Gazeta.uz. O'zbekistonga jalb qilingan xorijiy investitsiyalar hajmi 100 mlrd dollardan oshishi kutilmoqda. 23.10.2024. URL: <https://www.gazeta.uz/uz/2024/10/23/investments/> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
17. Lex.uz. 2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasi. URL: <https://www.lex.uz/acts/6303230> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
18. Kknews.uz. O'zbekiston suveren xalqaro obligatsiyalarni muvaffaqiyatli joylashtirdi. 26.02.2025. URL: <https://kknews.uz/uz/233903.html> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
19. Strategy.uz. Ma'muriy islohotlar konsepsiyasi. URL: <https://strategy.uz/index.php?news=1395> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
20. Strategy.uz. Markaziy Osiyo: yangi geosiyosiy voqelik va mintaqaviy hamkorlik istiqbollari. URL: <https://strategy.uz/index.php?news=1523> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
21. Strategy.uz. "O'zbekiston - 2030" strategiyasi va Barqaror rivojlanish maqsadlari. URL: <https://strategy.uz/index.php?news=2168> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
22. Uza.uz. O'zbekiston va BMT: hamkorlik va barqaror rivojlanish maqsadlari sari dadil qadamlar. 25.09.2025. URL: https://uza.uz/uz/posts/ozbekiston-va-bmt-hamkorlik-va-barqaror-rivozhlanish-maqsadlari-sari-dadil-qadamlar_764362 (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
23. Strategy.uz. BRMga erishishda parlamentning roli. URL: <https://strategy.uz/index.php?news=956> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
24. Lex.uz. 2030-yilgacha bo'lgan davrda barqaror rivojlanish sohasidagi milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. URL: <https://lex.uz/docs/4013356> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
25. Gazeta.uz. O'zbekiston Barqaror rivojlanish maqsadlari indeksida 19 pog'onaga ko'tarildi. 21.07.2025. URL: <https://www.gazeta.uz/uz/2025/07/21/sustainable-development/> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
26. President.uz. 2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida. 06.07.2022. URL: <https://president.uz/uz/lists/view/5321> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
27. Yuz.uz. 2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida. URL: <https://yuz.uz/news/2022-2026-yillarda-ozbekiston-respublikasining-innovatsion-rivojlanish-strategiyasini-tasdiqlash-tog'risida> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).
28. Davaktiv.uz. Normativ-huquqiy aktlar. URL: <https://davaktiv.uz/uz/menu/normativno-pravovye-akty> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).

29. Fargona.adliya.uz. Xorijiy investitsiyalar – iqtisodiy taraqqiyot omili. 05.07.2016. URL: <https://fargona.adliya.uz/samarqand/uz/publikatsii/detail.php?ID=28239> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).

30. Uzdaily.uz. O'zbekiston 2024-yilda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha Markaziy Osiyoda yetakchiga aylandi. 24.06.2025. URL: <https://www.uzdaily.uz/uzc/o%CA%BBzbekiston-2024-yilda-to%CA%BBg%CA%BBridan-to%CA%BBg%CA%BBri-xorijiy-investisiyalarni-jalb-qilish-bo%CA%BByicha-markaziy-osiyoda-etakchiga-aylandi/> (Murojaat sanasi: 2025-11-21).